

Teoria de la Literatura I

(Grup 3)

1r curs

Departament de Filologia Espanyola,
Lingüística General i Teoria de la
Literatura

Prof. Dr. Francisco Chico Rico
© 2011

Tema 4

L'HERMENÈUTICA

LA CRÍTICA LITERÀRIA I EL SEU OBJECTE. LA LECTURA

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

Teoria de la literatura i hermenèutica

La teoria de la literatura ha de mantenir relacions amb l'hermenèutica, entesa com a teoria de la interpretació, tenint en compte que el seu objecte d'estudi —el text literari i el fet literari— sempre pressuposa una activitat interpretativa.

Hermenèutica general i hermenèutica literària

En la mesura que la literatura ha de ser analitzada i valorada —i, per això, interpretada—, concerneixen a la teoria de la literatura els principis generals de la construcció i de la interpretació del sentit (hermenèutica general), i en la mesura que la literatura constitueix un objecte d'estudi dotat d'especificitat artística, la teoria de la literatura depèn d'uns principis hermenèutics particulars d'índole específicament literària (hermenèutica literària).

La crítica literària i el seu objecte

!

La **funció valorativa** de la crítica literària possibilita, sempre teoricometodològicament, la **descripció i l'explicació de les característiques que fan d'un text de naturalesa lingüística un objecte artístic** (literarietat/poeticitat).

La **crítica literària és un metallenguatge** (o un **metadiscurs**), és a dir, un discurs disciplinari aplicat sobre un discurs artístic.

La **diferència** existent entre el discurs artístic i el discurs crític és **referencial**.

La crítica literària i el seu objecte

- ✓ Crítica filològica o crítica lingüística
  - La **poètica lingüística** (entre la ciència literària i la ciència lingüística)
- ✓ Crítica sociològica o sociocrítica
- ✓ Crítica psicoanalítica o psicocrítica

La lectura I

LECTURA → interpretació → anàlisi i valoració
→ **CRÍTICA LITERÀRIA**

- La lectura per a la **reconstrucció** (hermenèutica de reconstrucció):
  - ✓ Pretén **reconstruir** allò que constitueix l'objecte de la comprensió (el text literari).
  - ✓ És un model vinculat a l'ideal d'**objectivitat** de la ciència.
  - ✓ Eric D. Hirsch, Algirdas J. Greimas...

La lectura II

LECTURA → interpretació → anàlisi i valoració
→ **CRÍTICA LITERÀRIA**

- La lectura per a la **integració** (hermenèutica d'integració):
  - ✓ És entesa com a **integració de subjecte i objecte**.
  - ✓ Ja no interessa la veritat, ni triar entre interpretacions rivals, sinó la comprensió de l'ésser en una determinada situació.
  - ✓ Georg W. F. Hegel, Martin Heidegger, Hans G. Gadamer, Hans R. Jauss...

El coneixement de l'obra literària

I

- I. Primer coneixement de l'obra d'art verbal (lectors cultes que busquen en la seua relació amb el text literari, en primer lloc, la delectació estètica):

Aquest coneixement [...] té de característic [...] el fet de ser intranscendent: es fixa o completa en la relació del lector amb l'obra, té com a fi primordial la delectació, i en la delectació acaba.

(Dámaso Alonso, *Poesía española. Ensayo de métodos y límites estilísticos*, Madrid, Gredos, 1981, pàg. 39).

El coneixement de l'obra literària

II

II. Segon coneixement de l'obra d'art verbal (lectors amb talent, bon gust, sensibilitat, agudeses, cultura, etc. [gust artístic]):

[...] hi ha un segon grau de coneixement poètic. Existeix un ésser en qui les qualitats del lector estan com exacerbades: la seua capacitat receptora és profundament intensa, dilatadament extensa. [...] La lectura ha de suscitar al crític profundes i nítides intuïcions totalitzadores de l'obra. És el crític, abans que res, un no vulgar, un meravellós aparell registrador, de delicada precisió i generosa amplitud.

No obstant això, com un altre natural vessant de la seua personalitat, el crític té també una activitat expressiva. Donar, comunicar, compendiosament, ràpidament, imatges d'aquestes intuïcions rebudes: aquesta és la seua missió. Comunicar-les i valorar-les, apreciar-ne la major o menor intensitat.

(Dámaso Alonso, *Poesía española. Ensayo de métodos y límites estilísticos*, Madrid, Gredos, 1981, pàg. 203).

El coneixement de l'obra literària

III

III. Tercer coneixement de l'obra d'art verbal (lectors amb coneixements teoricoliteraris (competència tècnica) per a un coneixement científic de l'objecte literari):

El primer coneixement literari, el del lector, i el segon, el del crític, són coneixements intuïtius, en realitat acientífics. Dit això d'una altra manera: coneixements artístics de fets artístics. El que cerquem és, per tant, la possibilitat d'un tercer coneixement literari; el que cerquem és la possibilitat d'un coneixement científic del fet artístic.

(Dámaso Alonso, *Poesía española. Ensayo de métodos y límites estilísticos*, Madrid, Gredos, 1981, pàg. 397).

Bibliografia recomanada

ALONSO, Dámaso, *Poesía española. Ensayo de métodos y límites estilísticos*, Madrid, Gredos, 1981.

GARCÍA BERRIO, Antonio i HERNÁNDEZ, María T., *Crítica literaria. Iniciación al estudio de la Literatura*, Madrid, Cátedra, 2004.

HERMOSILLA ÁLVAREZ, María Á., «La lectura literaria», en José A. Hernández Guerrero (coord.), *Manual de Teoría de la Literatura*, Sevilla, Algaida, 1996, pàg. 155-175.